

INTEGRAREA EUROPEANĂ A ROMÂNIEI ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

*Lect.univ.drd. Georgeta Modiga
Universitatea „Danubius” Galați*

Policies related to human resources and social policies will be developed on the basis of the provisions of revised European Social Chart and of the European Social Code and will reflect the practices set up by EU and developed according to the European Social Model.

Virtually all democratic groups in Europe sustain the promotion of a reinterpreted social solidarity, starting from the development on new bases of some strategies and social policy programmes which are pragmatic, efficient and performing.

Unemployment has been considered as the most significant issue by the majority of the Member States. Unemployment eradication until 2010 is a priority of the EU.

*European Commission assessed in the 2003 Country Report that: "new **Labour Code** (Law no. 53/ March 1, 2003) included the essential principles of the *acquis* in this area, but there are still necessary some adjustments" as well as "a major part of the *acquis* should be implemented by secondary legislation".*

1. Dimensiunea socială a integrării europene. „Europa socială"

Cu toate progresele făcute după război în Europa occidentală în privința standardelor de viață, nu a putut fi totalmente înlăturată tensiunea ideologică în relația dintre stat și piață, mai exact între dimensiunea socială și cea economică a procesului de integrare. Această tensiune a fost cel mai acut reflectată în refuzul premierului britanic conservator Thatcher de a semna Carta Socială, în 1989. Trebuie remarcat că revigorarea proiectului de integrare europeană, inclusiv pașii făcuți în domeniul politicii sociale, au avut loc într-o perioadă în care liberalismul politic și economic domina agenda europeană iar eforturile principale se concentrau în direcția consolidării SEM. Cu toate acestea, au existat patru argumente majore în favoarea unei politici sociale comune a Uniunii Europene: libera circulație a muncitorilor,

dumpingul social și turismul social, eficiența economică și coeziunea socială. Vom încerca să le explicăm pe scurt.

a. Libera circulație a muncitorilor (termenul oficial „workers” se referă la toate categoriile de lucrători, indiferent de domeniu și de nivelul de calificare) decurge în mod evident din principiul fundamental al liberei circulații a persoanelor în Uniunea Europeană. Pentru ca acest principiu să fie deplin funcțional era nevoie să se asigure „*transferabilitatea drepturilor lucrătorilor dincolo de granițele naționale*”¹, astfel încât persoanele care se angajează într-o altă țară să nu-și piardă securitatea socială de care s-au bucurat în țara lor de origine.

Această mobilitate în domeniul pieței muncii -*labour mobility*- este poate singura măsură socială importantă pe care o prevedea Tratatul de la Roma în art. 48-51, în sensul că muncitorii care se mută dintr-o țară în alta vor beneficia de drepturile sociale existente în țara gazdă. Firește, în anii '60, sub efectul Tratatului de la Roma, încă nu se punea problema unei politici sociale supranaționale, ci doar a „coordonării” sistemelor naționale de securitate socială în sensul reducerii incompatibilităților.

b. Dumpingul social și turismul social, ca riscuri majore ale inegalităților privind standardele de viață din țările membre, au apărut în anii '60 și s-au intensificat în anii '70-'80 tocmai ca urmare a realizării liberei circulații a muncitorilor pe teritoriul Uniunii Europene.

Aceste situații au fost semnalate de țările puternic dezvoltate din nord-vestul continentului, care s-au văzut nevoite să facă față unui val de muncitori din regiunile sudice ale Europei. În contextul dispariției frontierelor, țările cu nivele joase de protecție socială puteau efectiv să-și „exporte” surplusul de forță de muncă internă spre țările puternic dezvoltate, prin această formă de turism social. Admiterea Greciei, Spaniei și Portugaliei în anii '80 în Comunitatea Economică Europeană a sporit teama țărilor bogate din nord-vestul Europei și a făcut ca, prin reprezentanții lor în Comisia Europeană, acestea să exercite presiuni pentru adoptarea unei politici sociale rezonabile la nivel comunitar.

Este de prevăzut ca lărgirea spre Est a Uniunii Europene, în deceniul următor, să producă un nou val de dumping social, dacă nu se adoptă din timp măsurile necesare pentru reducerea inegalităților socio-economice existente în prezent.

c. Eficiența economică. Deși poate părea paradoxal, eficiența economică a constituit un argument serios în favoarea dezvoltării politicii sociale a Uniunii Europene. Prin serviciile specifice pe care le asigură, politica socială poate însemna, pe lângă legitimitate politică

¹ MIHUT, Liliana, LAURITZEN, Bruno, *Modele de politici sociale/Models of Social Policy*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1999.

pentru regimul industrial-capitalist, o forță de muncă mai sănătoasă și mai bine educată, ceea ce se traduce într-o creștere a eficienței economice. Acest argument, în mod evident de inspirație neo-marxistă, a sensibilizat totuși factorii de decizie din Europa occidentală și a condus în timp la adoptarea unui buget sporit și a unor măsuri stimulative care au crescut considerabil performanțele în educație și medicină.

d. Coeziunea socială - cel mai recent și mai cuprinzător concept de la baza politicii sociale, conform Tratatului de la Amsterdam (1997), susține în fapt o politică mult mai largă a Uniunii Europene: politica de coeziune (**cohesion policy**). Acest uriaș domeniu de activitate este finanțat din 3 fonduri structurale: - Fondul European pentru Dezvoltare Regională (*ERDF*) - Fondul European Social (*ESF*) - Fondul European pentru „Ghidare”(asistență) și Garantare Agricolă (*FAGGF*)

Fondurile structurale reprezintă **peste o treime din bugetul total al Uniunii Europene**, în timp ce în anul 1975, de exemplu, aceste cheltuieli nu depășeau 5% din buget. Motivația finanțărilor comunitare este reducerea decalajelor (încă importante) existente între regiunile Europei, ajungându-se în 1999 la alocări de **27,4 miliarde euro !**

În structura Comisiei Europene, din cele 24 de direcții generale existente, direcția generală V (DG V) poartă responsabilități sociale explicite: „*Employment, Industrial Relations and Social Affairs*”.

O scurtă istorie a politicii sociale a Uniunii Europene indică suficient de clar faptul că, în primele decenii ale construcției sale, Comunitatea a fost puțin interesată de atingerea unor obiective sociale, prioritare fiind criteriile și măsurile economice. Primele tratate, cele de la Paris (1951) și Roma (1957), pe lângă libera circulație a persoanelor, implicit a muncitorilor (oricum mobilitatea putea fi interpretată mai degrabă ca o prevedere politică decât ca una socială) se refereau vag la *îmbunătățirea condițiilor de viață și a standardelor de muncă ale lucrătorilor*.

Așa cum am mai spus, se prevedea ca muncitorii imigranți să primească beneficiile sociale ale țării gazdă și, în plus, Art.119 al Tratatului Comunității Economice Europene stipula că „*bărbații și femeile vor primi salariu egal la muncă egală*”.

Multă vreme acestea au constituit singurele prevederi de politică socială din tratatele comunitare iar progresele înregistrate în crearea unei dimensiuni sociale a integrării au fost modeste. O încercare de revigorare a ideii de politică socială a avut loc în 1974-1975, odată cu lansarea **Programului de Acțiune Socială** (*Social Action Programme = SAP*) dar rezultatele concrete ale celor 3 programe anti-sărăcie pe care le cuprindea SAP au dezamăgit atât structurile decizionale cât și opinia publică.

Abia după instalarea socialistului francez Jaques Delors la șefia Comisiei, în 1985, deși dezbaterile de fond erau dominate de ideologia liberală renăscută în Europa, politica socială a început să prindă contur. La început mai discret, câteva referiri directe la necesitatea unor obiective de politică socială fiind prezente în preambulul Actului European Unic (**Single European Act**, 1987) apoi acest domeniu a constituit obiectul unui document european special: Charta Comunitară a Drepturilor Fundamentale ale Lucrătorilor (**Community Charter of the Fundamental Rights for Workers**, 1989)².

Ceea ce trebuie sesizat cu prioritate este că documentul vorbește exclusiv de drepturile „lucrătorilor” și nu de drepturile sociale ale tuturor cetățenilor Uniunii, ceea ce demonstrează că noțiunea de „cetățenie socială” nu corespunde încă realității europene, solid ancorată pe terenul calculelor economice. Oricum, Protocolul Politicii Sociale anexat **Tratatului de la Maastricht**, protocol bazat pe „Charta Socială”, a reprezentat un mic dar important pas spre construcția „Europei sociale”.

Tratatul de la Amsterdam (1997) a fost, la rândul său, rezultatul unui compromis apărut între două politici: pe de o parte, o presiune pentru continuarea și adâncirea procesului de integrare, cu acumularea cât mai multor competențe decizionale în instituțiile comunitare și o altă presiune, în sens contrar, venită din partea celor care se temeau de concentrarea unor puteri prea mari la Bruxelles, având ca efect slăbirea principiului suveranității naționale.

Armonizarea legislativă nu presupunea existența unei politici comune supranaționale și, tocmai din acest motiv, Jacques Delors a impulsionează în a doua jumătate a anilor '80 adoptarea unor standarde sociale unitare, în asigurarea și controlul cărora, Comisiei de la Bruxelles urma să-i revină un rol sporit. S-a trecut treptat de la procedura predominant inter-guvernamentală la o procedură decizională predominant supranațională, comunitară.

2. Politica socială în România

Scăderea puterii de cumpărare a populației este asociată cu ceea ce în limbaj politic și mediatic s-a numit degradarea nivelului de trai, adică reducerea continuă și drastică a veniturilor reale ale cetățenilor în comparație cu nivelul tot mai înalt al prețurilor. În 1997,

² Cunoscută sub denumirea scurtă de Charta Socială, acest document a fost semnat în decembrie 1989 de reprezentanții celor 12 state membre, cu excepția Marii Britanii. Devenise clar faptul că noul acord va constitui „piatra unghiulară” a viitoarei politici sociale comune a Uniunii. **12 prevederi fundamentale** din Charta Socială făceau referire la: 1) Libertatea de mișcare a muncitorilor (par. 1 - 8); 2) Angajarea și remunerarea (par. 9 - 11); 3) Îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață (par. 12 - 13); 4) Protecția socială (par. 14 - 15); 5) Libertatea de asociere și negociere colectivă (par. 16 - 18); 6) Pregătirea profesională (par. 19 - 20); 7) Învățământul egal pentru femei și bărbați (par. 21); 8) Informarea, consultarea și participarea muncitorilor (par. 22 - 23); 9) Condiții de sănătate și securitate la locul de muncă (par. 24); 10) Protecția copiilor și adolescenților (par. 25 - 27); 11) Persoanele vârstnice (par. 28 - 30); 12) Persoanele cu deficiențe (par. 31) („*Charta Comunitară a Drepturilor fundamentale ale Lucrătorilor*”, 1989).

spre exemplificare, salariul mediu pe economie ajunsese să reprezinte doar 58% din valoarea corespunzătoare momentului decembrie 1989³ iar în cazul pensiilor situația era și mai severă.

Restructurarea cheltuielilor a reprezentat o consecință directă a scăderii puterii de cumpărare, majoritatea familiilor din România cheltuind din ce în ce mai mult (procentual) pentru asigurarea coșului alimentar. Datele statistice indică o „alocare bugetară” pentru alimente de aproape 60% din cheltuielile totale ale unei familii obișnuite și de cca 40% în cazul familiilor de patroni. Aceste valori sunt desigur foarte mari pentru o țară cu aspirații comunitare, acceptându-se în general ideea că ponderea cheltuielilor alimentare într-o țară europeană dezvoltată nu poate depăși 30% din totalul cheltuielilor, limită care este considerată de unii autori o posibilă definiție a pragului de sărăcie.

Prima din legile de referință ale reformei sociale în actuala legislatură a fost adoptată de Parlament relativ repede, la începutul mandatului: Legea asigurărilor sociale de sănătate. Prin Legea nr.145/1997 (pe scurt LASS) intenția legiuitorului a fost de a (re)introduce sistemul asigurărilor de sănătate de tip german (modelul denumit „Bismarck”), în condițiile în care acesta a funcționat în România și în perioada premergătoare instaurării comunismului.

LASS a definit instituția medicului de familie, a instituit dreptul pacientului de a-și alege medicul și a precizat mecanismul de finanțare a serviciilor medicale: contribuții ale angajatului, ale angajatorului (câte 7% fiecare) și ale statului.

Menținerea veniturilor se bazează, așa cum am văzut la definirea securității sociale, pe cele două mari categorii de beneficii rezultate din sistemul asigurărilor: pensiile și ajutorul de șomaj.

Reconstrucția subsistemului de pensii reprezintă, alături de reformele deja lansate în administrație, sănătate și învățământ, „piatra de încercare” a restructurării politicilor publice din România, având în vedere numărul în continuă creștere al pensionarilor (cca 6 milioane în prezent), nivelul mediu redus al pensiilor dar și discrepanțele imense, absolut inacceptabile, între pensiile noi și cele vechi. În acest fel, devenise evident de muți ani că urgența în domeniu o constituie recalcularea și actualizarea pensiilor, în special pentru persoanele pensionate înainte de 1989, intenție anunțată oficial abia în 1998 și „lansată în execuție” cu mari dificultăți în toamna lui 1999. Sărăcia bugetului de asigurări a atenuat însă drastic intenția generoasă a Ministerului Muncii și Protecției Sociale, făcând ca recorelarea pensiilor să aibă un efect aproape insesizabil asupra veniturilor celor mai săraci dintre români. Trecând peste acest semi-eșec, în 1999 MMPS a trimis la Parlament un proiect legislativ extrem de

³ MIHUT, Liliana, LAURITZEN, Bruno, *Modele de politici sociale/Models of Social Policy*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1999

important privind reforma pensiilor, care stipulează printre altele creșterea vârstei de pensionare (de la 62 la 65 de ani în cazul bărbaților și de la 57 la 60 pentru femei), instituind în același timp fondurile de pensii administrate în regim privat (complementare pensiilor publice) la care vor trebui să contribuie în mod obligatoriu persoanele care mai au cel puțin 20 de ani până la împlinirea vârstei de pensionare și opțional cei care mai au cel puțin 10 ani de muncă. Noua lege a pensiilor a intrat în vigoare la 1 aprilie 2000 dar este de presupus că efectele ei benefice se vor simți pe termen mediu și lung, în timp ce situația pensionarilor de acum va rămâne probabil grea și în lunile următoare.

Ajutorul de șomaj, reglementat prin Legea nr.1/1991 (completată și modificată) se acordă pe o perioadă de 270 de zile, urmat fiind de o „alocație de sprijin” - restrictivă și diminuată - pentru cei care rămân în continuare fără loc de muncă, acordată pentru încă 18 luni. Contribuția la fondul de șomaj se partajează între angajator (5% din fondul de salarii lunar) și angajat (1% din salariul de bază lunar), asigurând în medie un beneficiu social mai mare decât salariul minim net pe economie. În afara ajutorului de șomaj, o „faimoasă” ordonanță de urgență adoptată în 1997 își propunea să sprijine restructurarea accelerată a industriilor neperformante, prevăzând acordarea a 6-12 salarii compensatorii (egale cu salariul mediu net pe unitate) pentru muncitorii disponibilizați. Măsura, în afara faptului că a irosit câteva sute de miliarde de lei (exemplu: un miner disponibilizat la cerere, „cu ordonanță”, pleca din mină cu aproximativ 20 de milioane de lei, la valoarea din 1997!).

Adoptarea Legii privind salarizarea demnitarilor și a personalului bugetar (Legea nr.154/1998) operează o reformă de principiu în stabilirea veniturilor pentru persoanele plătite din bani publici, în sensul că fiecărui angajat i se oferă posibilitatea de a primi un salariu în conformitate cu performanțele profesionale individuale și independent de vechime, oscilând între un maxim și un minim stabilite pentru fiecare grad de încadrare.

În principiu, toate grupările democratice din Europa susțin promovarea unei solidarități sociale reinterpretate, plecând de la elaborarea pe baze noi a unor strategii și programe de politică socială pragmatice, eficiente și performante. Nimic nu mai este astăzi posibil fără a ține cont de logica resurselor. Prin transpunerea și implementarea *acquis*-ului acestui capitol, România va contribui la realizarea obiectivului stabilit în cadrul Consiliului European de primăvară de la Lisabona din anul 2000, privind ”transformarea Europei în cel mai competitiv și dinamic spațiu economic bazat pe cunoaștere din lume, capabil să genereze locuri de muncă mai multe și mai bune, precum și o coeziune socială mai puternică”. S-a considerat că cea mai importantă problemă a majorității Statelor Membre o reprezintă șomajul. Eradicarea șomajului până în anul 2010 constituie o prioritate a Uniunii Europene.

Fondul Social European (FSE) reprezintă principalul instrument financiar pentru acțiuni structurale ale UE, care oferă mijloace pentru implementarea obiectivului Strategiei Europene de Ocupare a Forței de Muncă (SEO). FSE finanțează acțiuni ale Statelor Membre care au ca scop prevenirea și combaterea șomajului, dezvoltarea resurselor umane și integrarea pe piața muncii, șanse egale pentru bărbați și femei, dezvoltare durabilă și coeziune economică și socială.

Asistența financiară din FSE este acordată pe baza priorităților naționale stabilite în Planurile Naționale de Acțiune pentru Ocupare din fiecare Stat Membru.

În domeniul legislației muncii, prioritățile UE vizează definirea cerințelor minime de lucru, și nu neaparat armonizarea legislației. În ceea ce privește subcapitolul „Sănătatea și securitatea în muncă”, în anul 2002 a fost adoptată noua „Strategie a Comunității privind securitatea și siguranța în muncă”, pentru perioada 2002-2006, care oferă o nouă abordare a culturii muncii, bazată pe calitatea muncii, prevenirea riscurilor și construirea de parteneriate.

Transpunerea *acquis*-ului în legislația română a constituit o preocupare permanentă a ministerului integrator de capitol - Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei (MMSSF), care a colaborat cu celelalte ministere care au responsabilități în domeniul politicii sociale și de ocupare a forței de muncă în cadrul delegației sectoriale pentru capitolul 13. Prin apariția noului **Cod al Muncii** (Legea nr. 53/2003), intrat în vigoare la 1 martie 2003, au fost armonizate cu *acquis*-ul prevederile următoarelor domenii: muncă cu fracțiune de normă, contractul de muncă pe durată determinată, protecția tinerilor în muncă, organizarea timpului de lucru, concedierile colective, informarea lucrătorilor asupra condițiilor aplicabile contractului sau raportului de muncă. Comisia Europeană a apreciat în Raportul de țară pentru anul 2003, că :”noul Cod al Muncii a incorporat principiile esențiale ale *acquis*-ului din acest domeniu, dar că sunt încă necesare unele ajustări, precum și că „o parte importantă a *acquis*-ului trebuie să fie implementată prin legislație secundară”.

Evaluarea gradului de transpunere s-a efectuat, conform metodologiei, printr-un indice calculat prin raportarea actelor comunitare transpuse, pe tipuri de acte (directive, decizii), ponderate cu diferiți coeficienți de semnificație, la totalul actelor relevante. Actele comunitare nerelevante, (adică cele expirate, cele referitoare la alte țări sau care au valabilitate doar după aderare), au fost identificate și excluse din totalul reglementărilor UE.

Astfel, pe baza *Progress Editor 12.80*, au fost depistate următoarele acte comunitare nerelevante:

la subcapitolul 01, sunt 2 directive și o decizie nerelevante pentru România; la subcapitolul 02 sunt 14 decizii expirate și alte 4 nerelevante; la subcapitolul 03 este

nerelevantă o directivă; la subcapitolul 05, sunt 3 decizii expirate și una nerelevantă; subcapitolul 06 conține, o decizie abrogată și una nerelevantă pentru România; subcapitolul 07 conține 2 decizii nerelevante; în subcapitolul 10 sunt 2 directive abrogate, 14 decizii abrogate și o decizie nerelevantă; în subcapitolul 11 sunt expirate 11 directive și 7 decizii. Coeficienții de semnificație cu care s-au ponderat diferitele tipuri de acte comunitare care s-au transpus, adică directivele și deciziile, sunt: pentru directive =1; pentru decizii = 0,9.

Gradul de transpunere a *acquis*-ului Capitolului 13

Nr. Subcap	Subcapitol	Nr. acte comunitare	Acte comunitare relevante			Acte comunitare transpuse		Grad de transpunere %
			R.	Di.	De.	Di.	De.	
13.01	Legislația muncii	21	-	18	-	16	-	88,8
13.02	Dialogul social	20	-	-	2	-	2	100
13.03	Egalitatea de tratament între femei și bărbați	13	-	8	4	8	4	100
13.04	Nediscriminarea	3	-	2	1	2	1	100
13.05	Ocuparea forței de muncă	7	-	-	3	-	3	100
13.06	Fondul Social European	12	1	-	-	-	-	-
13.07	Securitatea socială	4	-	-	2	-	2	100
13.08	Persoanele cu handicap	1	-	-	1	-	-	-
13.09	Fundația de la Dublin	10	10	-	-	-	-	-
13.10	Sănătatea publică	22	-	1	4	1	4	100
13.11	Sănătatea și securitatea în muncă	44	-	23	-	22	-	95,6
Total		157	11	52	17	49	16	94,2

Notă: R = regulamente (acestea nu s-au transpus, ci s-au preluat, după caz, prevederile lor în legislația română).

3. Resursele umane și politicile sociale

Politicile privind resursele umane și politicile sociale vor fi construite în baza prevederilor Cartei Sociale Europene revizuite și a Codului Social European, și vor reflecta practicile instituite de Uniunea Europeană și dezvoltate în Modelul Social European.

Obiectivele prioritare în aceste domenii sunt:

1. Promovarea reformei educaționale, atât la nivelul de bază, cât și în învățământul superior. Modernizarea sistemului de învățământ se va realiza în acord cu tendințele manifestate în țările cele mai avansate, punându-se accentul pe:

- Descentralizarea sistemului național de învățământ;
- Promovarea relației contractuale dintre unitățile de învățământ și comunitățile locale;
- Organizarea sistemului național de formare a managerilor din învățământ;
- Dezvoltarea utilizării tehnologiei informației și comunicației în procesul educațional;
- Extinderea sistemului național al învățământului la distanță;
- Aplicarea programului național de educație a adulților și a programului “șansa a doua prin educație”;

- g) Formarea profesională continuă, în acord cu politicile similare din Uniunea Europeană;
 - h) Restructurarea finanțării învățământului.
2. Reforma în domeniul sănătății, al cărui obiectiv principal este îmbunătățirea stării de sănătate a populației exprimată prin reducerea numărului de decese evitabile, a frecvenței și gravității îmbolnăvirilor, asigurându-se:
- a) Echitatea accesului la servicii și distribuția echitabilă a poverii economice a finanțării îngrijirilor de sănătate, inclusiv libertatea de alegere a prestatorilor de servicii medicale;
 - b) Eficiența furnizării serviciilor;
 - c) Corelarea capacității de finanțare cu nivelul de dezvoltare a economiei;
 - d) Creșterea capacității Ministerului Sănătății în domeniul dezvoltării politicilor de sănătate, al reglementării și controlului acestui sector, reducându-se intervenția sa în administrarea directă a unor activități și instituții prestatoare de servicii medicale.
3. Reforma socială va asigura:
- a) Reforma asistenței sociale prin trecerea de la programe cu eligibilitate universală la programe orientate, către categorii specifice ale populației;
 - b) Reforma sistemului de pensii, avându-se în vedere:
 - restabilirea echității inter-generații;
 - restabilirea echilibrului financiar al sistemului public de pensii;
 - complementarea sistemului actual PAYG reformat cu tipuri de fonduri de pensii capitalizate, astfel ca: sistemul integrat să fie sustenabil din punct de vedere financiar; sistemul să asigure conservarea valorii reale a contribuțiilor și a nivelului veniturilor de înlocuire contractate; fondurile de pensii să contribuie la ameliorarea fluxurilor de capital în susținerea creșterii economice;
 - c) Politica în domeniul ocupării și protecției șomerilor prin deplasarea accentului de la măsurile pasive către cele active;
 - d) Armonizarea legislației muncii cu normele din Uniunea Europeană, în domeniul relațiilor de muncă și al normelor de protecție a muncii;
 - e) Combaterea sărăciei, principalul instrument utilizat fiind cel de ajutor social. Pentru determinarea eligibilității familiilor la prestații de asistență socială, Guvernul va fundamenta și va stabili nivelul venitului minim garantat, diferențiat în funcție de condițiile socio-demografice ale familiilor. Pentru o mai bună aplicare a programului, fondurile destinate acestui scop vor fi asigurate de la buget, iar aplicarea și monitorizarea programului se va face de către autoritățile locale și instituția tripartită abilitată;

f) Continuarea reformei sistemului de protecție a copiilor instituționalizați, alocându-se resursele financiare și umane corespunzătoare pentru buna funcționare a instituțiilor publice de profil și sprijinirea parteneriatelor cu ONG-urile din domeniu. Se va pune accentul pe asistența de tip familial, prin întărirea activităților de reintegrare familială, de plasament în centre de asistență specifice, a adopțiilor sau plasamentului familial.

BIBLIOGRAFIE

1. MARGINEAN, Ioan, *Politică socială și tranziție la economia de piață în România*, București, CIDE, 1994.
2. MIHUT, Liliana, LAURITZEN, Bruno, *Modele de politici sociale/Models of Social Policy*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1999.
3. MUNGIU, Alina, *Românii după '89 (Istoria unei neînțelegeri)*, București, Ed. Humanitas, 1995.
4. PĂUN, Nicolae, *Istoria construcției europene*, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999.
5. POENARU, M., *Politică socială și indicatori sociali*, București, Ed. ALL, 1998.
6. *Rapoartele OECD* din perioada 1990-1998.
7. ZAMFIR, Elena, ZAMFIR, Cătălin, *Politici sociale: România în context european*, București, Ed. Alternative, 1995.
8. Guvernul României - Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu - 16 martie 2000
9. Decizie pozitivă a Comisiei; repartizări ale bugetului adoptate de Parlament și de Consiliu, reporturi ale bugetului până în 2006, anul în curs. **Inclusiv sumele care pot fi hotărâte și/sau plătite în 2006 pentru a fi aplicate din 2005.